

Vidga normen-podden

Avsnitt 9 – Hudfärgens betydelse i kriser

Nu ska vi prata om att utrikes födda är överrepresenterade i coronastatistiken och vi ska titta på statistik från just Folkhälsomyndigheten där man ser en klar överrepresentation hos människor med somaliskt, irakiskt och syriskt ursprung.

Coronaviruset har kommit till Sverige och kanske ökar oron. På måndagen blev Teri-Annes 15-åriga dotter ombedd av en medresenär att lämna spårvagnen bara på grund av sitt utseende.

”Det finns någon alltså galen uppfattning om att det här viruset har ett ansikte, att det är mitt ansikte”.

I dag när vi lever i en rådande pandemi ställs frågan om rasism mot icke-vita på sin spets. Citaten från TV4, Aftonbladet och UR Tänk till från våren 2020 som inleder det här specialavsnittet om coronapandemin och dess konsekvenser för icke-vita ger en tydlig bild av hur rasism ökar i kriser. Trots att pandemin drabbar stora delar av samhället ser vi redan nu att en del grupper blir påverkade i större utsträckning. Det behöver vi diskutera och analysera vidare. Därför väljer vi att göra ett specialavsnitt om corona och dess konsekvenser för icke-vita personer kopplat till arbetsmarknaden.

MUSIK

Du lyssnar på Vidga normen-podden. En podd där du får följa med mig Fatema Vanat och Mona Nechma genom en resa där vi öppnar upp för kunskap, funderingar och kanske väcker lite känslor för att utmana och vidga normen kopplat till hudfärg. Det är Länsstyrelsen i Stockholm och Europeiska socialfonden som står bakom podden.

MN: Hej Fatema!

FV: Hej Mona!

MN: Hur mår du idag?

FV: Jag mår bra. Jag är spänd för dagens avsnitt. Hur mår du?

MN: Jag mår bra och jag är också spänd. Inte spänd nervös utan spänd så här: Oh my God. Spännande, typ, att prata om det här för att jag tänker att det är ett missat ämne.

FV: Det är ett jätteviktigt och högaktuellt ämne och jag tänker att vår gäst idag är den helt rätta personen för att prata om det här.

MN: Vem har vi med oss?

FV: I dag har vi med oss Kitimbwa Sabuni som jobbar inom projektet Vidga normen på Länsstyrelsen.

MUSIK

FV: Välkommen Kitimbwa till avsnitt två av Vidga normen-podden. Kan du berätta lite mer om vem du är och varför du är här idag?

KS: Tack så mycket för inbjudan. Jag heter som sagt Kitimbwa Sabuni och jag arbetar i projektet Vidga normen i praktiken. Min roll i projektet det är att jag är den som i huvudsak arbetar med utbildningsinsatser tillsammans med en av mina kollegor och vi utbildar de deltagande

organisationernas medarbetare i frågor som rör aktiva åtgärder i arbetslivet kopplat till hudfärg, normkritik och maktanalytiskt tänkande också och det är väldigt spännande och intressant att se hur det här tas emot och bidrar till att vi i Sverige faktiskt lever upp till den här viktiga lagstiftningen som är till för att skapa en jämlik och rättvis arbetsmarknad.

FV: Just det. Varför är de här frågorna viktiga för dig?

KS: Ja, på ett sätt så vill man ju tro att de är viktiga för alla människor någonstans. Det här handlar ju om jämlikhet som är grunden till vår demokrati så att det i sig borde göra det intressant för alla. För mig räcker det ganska långt och jag har arbetat med de här frågorna i många, många år både professionellt men också som opinionsbildare och inom organisationer och jag tycker att det är viktigt att det finns en bred uppslutning bakom de här frågorna. Med det sagt så är det ju så att när man pratar om hur rasism påverkar samhället så går det ju en skiljelinje mellan de av oss som drabbas negativt av rasism, missgynnas och de som i den här strukturen som grupp gynnas av det. Och det är klart att när man simmar mot strömmen i ett samhälle präglat av rasism så märker man ju av det mycket tidigare än när man simmar med den strömmen. Så, som svart man så är jag ju på ett väldigt omedelbart sätt medveten om de här frågorna och det har säker påverkat också.

MN: Det är ju någonstans också ett privilegium att kunna, att inte behöva bry sig om de här frågorna. För det privilegiet har inte alla tyvärr.

KS: Nej, faktiskt inte och sen är det ju, det finns ju ett begrepp som är ganska vanligt idag som man har hört i samband med amerikans politik, collusion, detta att som Trump är anklagad för att ha konspirerat med ryssar eller vad det är, man har samarbetat på något sätt, man har varit bidragande till någonting olämpligt att för personer som drabbas av rasism kan också collusion vara ett alternativ att man kan medverka till det eller bekräftar det för att i en sådan struktur där sådana maktrelationer gäller så kan man bli belönad om man bekräftar den rådande ordningen i stället för att utmana den. Så på det sättet så kan ju alla ha incitament att medverka till rasism även när det drabbar en själv som grupp. Så man får ha lite sådana här, lite komplexa sätt att analysera de här frågorna och verkligen tänka på det som någonting strukturellt som vi alla måste navigera i oavsett vilken lokalisering vi har, om vi är vita eller icke-vita rasifierade personer.

FV: Just det. Skulle du kunna dra paralleller mellan vad sa du att begreppet hette?

KS: Collusion.

FV: Collusion och det begreppet kopplat till USA och sen kopplat till kontexten i Sverige?

KS: Ja, det är ju ingen skillnad i sig. Varför jag pratar om USA det är ju bara för att alla pratar om collusion med Donald Trump och hans ryska affärer. Han ska liksom ha medkonspirerat med dem men poängen är att det är en struktur som präglas av någon form av förtryck. Det kan var sexism, det kan vara heterosexism, det kan vara ableism, alltså det här som också kallas funkofofi, personer med normfungerande kroppar och psyken dominerade av andra. De som är underordnade i en sådan struktur behöver ju förhandla med den. Och hur ska man göra det? Ska man göra motstånd mot den, det är ett sätt förstås men då riskerar man ju att drabbas av repressalier och utsättas ytterligare. Eller ska man medverka till den? Alltså bekräfta den, inte utmana den, men då kan ju bli belönad inom ramen för den ordningen för de som har makten att fördela liksom resurser eller belöning av olika slag de kan ju uppskatta det här och säga: Ja, men du är en bra person. Så det är inget unikt för frågan om hudfärg. Men vi hade ju en fråga där från början om det är så att alla vi som drabbas av rasism vi kommer att vara så, göra motstånd mot det och en sådan värld lever vi inte i, tror jag.

FV: Jag tänker att vi har ju ett litet specialavsnitt idag och där vi ska prata om corona eller covid-19 och dess påverkan på icke-vita personer och kanske framför allt kopplat till arbetsmarknaden. Varför är det viktigt att lyfta ämnet kring corona i ett sammanhang som Vidga normen-podden?

KS: Enkelt uttryckt Vidga normen handlar ju om att synliggöra effekterna som hudfärg har på arbetsmarknaden och i arbetslivet, hur det går för människor och det här är frågor som vi på många sätt har varit ganska blinda för i Sverige, i ett land där det har hetat att eller man vill tycka att hudfärg ska väl inte spela någon roll och därför betar vi oss ungefär som att det inte spelar roll och fråntar oss då möjligheten att titta på verksamheten och organisationen med de glasögon som skulle kunna synliggöra den typen av ojämlikhet och diskriminering som finns kopplat till hudfärg. Det här är ju inte unikt för arbetslivet, det här gäller ju också i andra sammanhang, i andra samhällsfrågor och jag tycker mig kunna se det ganska tydligt när det gäller den här covid-19-pandemin. Hur snabbt det gick för svenska experter och tyckare och journalister att sluta sig bakom idén att: Oj, det verkar som att det här drabbar vissa grupper mer än andra. Och vad beror det i så fall på? Jo, de här människorna här säger vi utrikes födda eller invandrare menar man och då måste det nödvändigtvis bero på saker som har med migration att göra. De kanske inte kan svenska, de kanske inte kan kulturen, de kanske inte har någon utbildning så de förstår helt enkelt inte sitt eget bästa i det här sammanhanget och sen är de ute och smittar varandra för de har kulturer som är problematiska ur det hänseendet. De ska alltid hälsa på varandra och så vidare. Jag tror att det där är slutsatser som följer av att man konstruerar de här människorna som invandrare eller utrikes födda nödvändigtvis. Och det finns andra sätt att se på de här grupperna av människor som skulle göra att man kanske såg andra saker, olika form av ojämlikheter som leder till de här problemen. Alltså den här gången kopplat till hudfärg. För jag tror inte att det är alla invandrare i Sverige som man kan se att de har högre dödstal kopplat till covid-19. Om inte det är fallet då kanske inte det här har att göra med om du är utrikes född. Då kanske det har att göra med andra saker. Jag kan tänka mig också att det finns personer som inte har invandrat men som också uppvisar högre dödstal kanske kopplat till hudfärg eller (ohörbart ord) kopplat till hudfärg och då har det verkligen inte med invandring att göra. Men det här kan vi inte veta förrän vi ställer de här frågorna och det gör man i andra länder som är beredda att tänka öppnare kring sådana här saker.

MN: Och om vi liksom backar tillbaka bandet och tänker så här, vilket sammanhang, du nämnde det lite, vilket sammanhang som den här debatten ens har startat. För vi vet ju att rasism och diskriminering, det uppkommer inte ur något vakuum utan det finns saker, mekanismer som tillåter att det blir ok någonstans.

KS: Ja, ett sätt som det, jag tror ju att, en sak ska man ha klart för sig det är att om man säger rasism så tycker alla att det är fel i princip och det är ett fenomen som gäller i vår tid samtidigt som ojämlikhet kopplat till hudfärg fortgår och till och med växer. Då kan man fråga sig vad beror det på? Hur kan man samtidigt tycka att rasism är dåligt men leva i en värld där det är alldeles uppenbart att våra livsbetingelser och hur det går för oss påverkas så starkt av vilken hudfärg vi har? Och varför tycker man då inte att det är fel och vill göra någonting åt det då tror jag att sättet som vi tänker, alltså filtret som vi betraktar verkligheten genom, om vi har vad man kallar färgblinda glasögon, idén om att hudfärg inte spelar någon roll så att man inte kan tänka sig att ställa sig frågor om: Men hur påverkar hudfärgen den här situationen eller hur ser vi olika ut i hudfärg kopplat till hudfärg i den här situationen? Ja, då kan man leva i ett genomrasistiskt samhälle och tycka att det är helt ok och samtidigt vara självidentifierat antirasist. Så jag tror att det har mycket med det att göra mer än att det sitter folk hemma och önskar att vissa grupper ska få covid och drabbas och fara illa. Oavsett orsaken, ibland så centraliserar vi väldigt mycket så här rasism kring: Vad har människor för avsikter, menar de illa eller inte? Jag tycker att vi måste gå bort från det och titta på utfallen eller vad som

händer med människor och försöka förhindra det. Om den här färgblindheten som vi har lagt oss till med så starkt i Sverige har de här hemska överstigareffekterna för människor att det handlar om liv och död då måste vi överge det här sättet att förhålla oss och börja titta på verkligheten med andra glasögon.

FV: Du pratar om färgblindhet och att det är ett väldigt, det är de glasögonen man har i Sverige. Vi pratade lite i förra avsnittet med Katarina om det, varför finns den färgblindheten i Sverige? Vad skulle du säga är anledningen?

KS: Ja, här har det kommit en del ganska intressant forskning, jag kan inte droppa några namn, men jag har läst en del som handlar just om Sverige som land och konstruktionen av Sverige och den egna identiteten och i Sverige har vi på många sätt varit ganska i linje med hur europeiska länder har velat se på de här sakerna. Så om vi tar tiden fram till sent 1800-tal fram till egentligen andra världskriget så var ju biologisk rasism någonting ganska utbredd, alltså vetenskaplig rasism och Sverige hörde till de länderna, för att vara ett litet land som låg ganska långt fram i det här tänkandet, den här kunskapskonstruktionen och alla känner ju till det här Rasbiologiska institutet i Uppsala och så vidare men också att Sverige som land ansågs vara ett land som hade en fin stock, alltså genetiskt högt stående vita människor som var ganska oblandade med lägre raser och där här jobbade man för att upprätthålla och många framstående svenskar, parett Myrdal och Selma Lagerlöf och liknande, Strindberg tyckte att det här var jättebra. Och sen händer någonting efter andra världskriget när, efter att nazisterna liksom blivit helt diskrediterade och förlorat kriget och så vidare, då vänder pendeln, då är ju det här fel och biologisk rasism hade blivit ifrågasatt redan inom vetenskapen sedan några decennier men då brukade man prata om att Sverige någon gång på 60-talet i alla fall blir en annan typ av land. Tredje världens förkämpe i den första världen, det solidariska landet, det socialdemokratiska Sverige och i det, i den här idén om jämlikhet och antirasism som Sverige då förfäktar så finns också en väldigt stark idé om likhet, att man ska vara lika och i det här likatänkandet så ingår att inte se skillnad och det blir till och med, anses liksom olämpligt, otrevligt att ens poängtera skillnad så då blir den här färgblindheten någonting så användbart då i det här sammanhanget. Och det blir den nya svenska identiteten så att idén någonstans är att frågor som rör hudfärg eller ras som man också säger, det finns i andra länder, det finns i USA, det finns i Sydafrika förstås, det finns på andra platser för all del men här i Sverige slutar sådana kategorier att gälla och ha någon som helst förklaringsvärde för att förstå samhället eller hur människor bemöts och det är inte ovanligt faktiskt att vita svenskar kan säga saker som "jag ser inte hudfärg", alltså på riktigt säga någonting sådant. Det är klart de ser hudfärg men vad de vill säga med det, det här att hudfärg påverkar inte mig, hur jag tänker kring människor och hur jag behandlar människor och liknande och de vill ju säkert tro det men de går så långt som till att tro att det både är fallet och att det är så samhället fungerar i Sverige. Och det är färgblindhet då som idé, som koncept, och effekten av det blir ju förstås att samhället blir blint för sin rasism.

MN: Det blir ju en väldigt märklig liksom övergång från att vara ledande i rasbiologi, att världen liksom har tittat till Sverige för inspiration om rasbiologisk liksom vetenskap till att sedan gå över till att, vi ser inte ens färg. Och då blir det någonstans att man bara förnekar de konsekvenserna som rasism får.

KS: Ja, det ska också sägas att det här fenomenet, det är inte helt oskyldigt heller för att med idéer är det ju som med allt annat att de lanseras och de som är användbara de som gynnar vissa syften och vissa intressen de lyfts fram och idéer som kanske inte hjälper någon eller som inte (ohörbart ord) ens tycker är bra, de avfärdas och den här idén med färgblindhet den är ett sätt ändå att behålla privilegium och inte bli ifrågasatt i sina privilegier. Nu måste man tänka att det här inte är konspirationstänkande utan det är helt enkelt att det ligger nära till hands att köpa idéer som är

bekväma för mig. När man väl har gjort det så vill man ju inte gärna släppa dem. Så idén om färgblindhet i ett samhälle präglad av rasism där det är ett sätt att också för den dominerande gruppen att skydda sina privilegier och ändå känna sig som bra människor, ja, den blir väldigt attraktiv. Så det är någonting man också måste, alltså den här okunskapen som vi pratade om i Sverige den är ju också en konstruerad okunskap. Alltså man skulle ju kunna ställa de här frågorna, man skulle kunna ta reda på hur det förhåller sig men ingen gör det. Då är det ju inte bara okunskap och okunskap det är ju en konstruerad okunskap precis som man kan konstruera kunskap om man jobbar med att upplysa människor.

MN: För att det tänker jag är intressant att också problematisera i relation till andra diskrimineringsgrunder. Vi har ju ingen blindhet i relation till andra diskrimineringsgrunder i hur vi till exempel möter jämställdhet och så vidare. Vi har mer att gå på men när det kommer till diskriminering med grund i, ja, ras eller etnisk tillhörighet då så går vi liksom lite blinda, liksom.

KS: Det här är väldigt fascinerande och det är någonting som vi stöter på mycket också just i utbildningssituationer. I någon mening så har vi en förmån i Vidga normen därför att jag tror att vi pratar mest hudfärg på ett seriöst sätt med vanlig människor än någon annan gör i hela det här landet. Att på riktigt försöka dyka ner i någon organisation och diskutera vad kan det här ha för betydelse för vår organisation för vad som händer här. Det är inte många svenskar som gör det här eller har haft ett seriöst samtal om hudfärg i hela sina liv. Så att vad vi märker det är att hur pass kulturellt färgat det här ändå är, hur man känner för den här frågan. Så en sak som inte är ovanlig när vi då börjar vårt arbete och säger nu ska vi lära oss om aktiva åtgärder kopplat till hudfärg hur man skapar liksom inkluderande, jämlika arbetsplatser kopplat till hudfärg kan det gå fem minuter så säger någon "Men jo för all del det här är viktigt men är det inte lite smalt? Måste vi inte ta in liksom andra diskrimineringsgrunder, måste vi inte prata om andra frågor också?" Notera att allt som allt när vi har gjort klart allt det här egentligen så har vi gjort 16 timmar om fenomenet hudfärg och ojämlikhet på arbetsplatsen under loppet av två år. Saken är bara den att jag har jobbat med de här frågorna i många år och jag har aldrig varit med om att man pratar om och säger att nu ska jag jobba med jämställdhet och någon säger efter fem minuter att "Är det inte lite smalt? Behöver vi inte prata om sex och andra diskrimineringsgrunder", det här känns som att nej, vi behöver mera. Eller funktionsvariation, funktionsnedsättning och så säger någon "Det här är för smalt. Ska vi hålla på att prata tillgänglighet i två timmar? Bara tillgänglighetsfrågor det är för smalt". Så att man måste förstå att när någon säger något sådant så kommer det ifrån en viss position eller lokalisering. Det är samma sak som om någon skulle säga "Det är för mycket sport på tv". Ett sådant uttalande det säger mer om vad personen tycker om sport än om det är mycket eller lite sport på tv. Det kanske är mycket sport på tv, det är inte det jag diskuterar men jag är helt säker på att när någon säger så säger det mycket om dess attityd till sport på tv. Vad man måste erkänna för sig själv det är att om jag efter fem minuter i en diskussion om hudfärg och jämlikhet tycker att det är för smalt, varför pratar vi inte om annat, det kanske säger någonting om hur högt jag värderar det här eller hur pass viktigt jag tror det här är eller i vilken mån jag tror att det här är ens ett problem. Så att det där sitter ganska djupt hos oss och det ju sådana där, lager på lager på lager av försvarsmekanismer och sätt som vi har i den svenska kulturen lärt oss att undvika de här frågorna som måste hanteras hela tiden. Man kan också ta som exempel att idag jobbar ju många med jämställdhetsintegrering till exempel olika myndigheter, man jobbar med genusfrågor internt, man hbtq-certifierar. Personer som gör det här kan till och med tycka att det här är intressant, liksom någon förskola som kollar hur de behandlar pojkar och flickor olika. De kanske spelar in sig själva och ser att de har långa samtal med flickorna men med pojkarna så liksom ropar de och skäller på dem mest och sen ger de bilar att leka med och flickor får dockor. Jag förenklar lite men de tycker att det här är intressant att betrakta: Oj, titta vi gör det här. Vi reproducerar genusroller och vi lär barn det här. Vi måste förändra oss. Men om man

skulle säga till samma pedagoger att: Oj, vad spännande skulle ni tycka att det vore intressant också att utforska också hur ni behandlar barn olika kopplat till deras hudfärg? Och jag vet det för jag har sagt det att man skulle uppleva det närmast som en förolämpning att påstå att de skulle behandla barn olika kopplat till hudfärg ungefär som hudfärg inte är en social identitet precis som kön som leder till olika sociala förväntningar och att vi borde tolka människor olika och vi bemöter dem olika. Men det verkar vara så skamfyllt men också så tabubelagt att utforska det här och just det där också att man lägger fram sådana här saker på bordet så plötsligt som att det visar sig som en dold anklagelse speciellt mot vita människor och de verkligen vill stoppa den här diskussionen genast. Det där var inte trevligt. Tycker ni att vi är rasister här? Nej, jag sa bara att vi ska utforska det här eller vi ska lära oss sådant här.

FV: Jag har en fråga kopplat till det du pratade omkring det här med färgblindhet igen. För att vi säger att det inte är, att man har en färgblindhet i Sverige men samtidigt så finns det ju en konstruktion av den andre. Och jag tänker kopplat till den här pandemin som finns nu så har man ofta en konstruktion av den andre som smittbärare eller att den andre har okunskap eller inte förstår eller man har en annan kultur som gör att man möts på ett helt annat sätt eller lever på ett helt annat sätt. Varför tror du att den här konstruktionen av den andre blir så påtaglig i en sådan här kris?

KS: Det är en intressant fråga. Jag är inte expert på den här typen av socialpsykologiska fenomen men ibland så kanske det händer att det i tider av kris så vill människor sluta sig samman och hitta en fiende och liknande. Det jag kan se i alla fall det är helt utan tvekan så är idén om det svenska vi:et, alltså vilka som tillhör, den är vitt kodad så att svensken är vit i föreställningsvärlden och den som inte är vit men svensk den ska på något sätt kvalificera in i svenskheten. Kanske genom att som det heter integreras, kanske genom att uppvisa svenska värderingar, (ohörbart ord) lojalitet, sätt att vara eller någonting och kvalificerat och den är hela tiden satt på undantag för den där kvalificeringen den kan ju man förlora om man gör någonting dåligt så invandrare vilket är ett sätt för Sverige att se människor som inte är vita, invandrare som begår brott ska utvisas, dem borde vi göra oss av med. Det finns liksom inte samma idé om att vita personer, alltså svenskar, som begår brott borde utvisas, att det är viktigt att vi får förpassa dem till någon mindre ö någonstans i skärgården eller någonting. Alltså den idén lever inte ens som någonting som kommer till människors tankar men som jag sa personer som inte är vita är hela tiden i den grupp av människor som måste kvalificera och då så öppnar det också för sådana där debatter kring vad som helst som är negativt händer egentligen och kan det kopplas till den andre då, den som inte tillhör Sverige då är det bekvämt för vissa och kanske till och med politiskt opportunt ibland också för vissa så att det här exploateras. Jag tror att det är väl någonting sådant där som pågår och tyvärr den här idén att svenskar som inte är vita på någonstans är satta på undantag den upplever jag som ganska utbredd inte bara bland de som har den här typen av negativa värderingar och vill liksom göra sig av med dem men även bland dem som vill väl brukar ofta säga någonting som: Ja, men det är inte bra att till exempel med hjälp av statistik synliggöra vissa typer av utsatthet som rasifierade personer befinner sig i eller för den delen kriminalitet eller beroende av liksom välfärdstjänster, bidrag och så vidare för det bidrar till stigmatisering och den här idén att de måste ut eller någonting, va. Och tänk att till att börja med hela den här idén att man måste ut om man inte kvalificerar, vad kommer den ifrån? För är det någonting jag ändå tycker mig kunna se hos vita människor så är det den formen av självförtroende. Vad jag än ställer till med, hur jag än misslyckas eller vad det nu är så idén att jag ska ut, att jag inte ska vara här den är ju helt otänkbar. Jag är kvalificerad per definition men du däremot, hm? Så det där är ett stort problem, att vi kan inte vara fullt ut svenskar och inte vita, det tycker jag är någonting vi borde verkligen utforska närmare i, i ett samhälle som ska bygga på jämlikhet.

MN: För den här konstruktionen av den andre, vill du berätta lite om vad det betyder?

KS: Ja, konstruktionen av den andre det är till att börja med så måste man göra en distinktion mellan vi och dem och sen behöver man tillskriva de här "dem" egenskaper. Man brukar ju säga också att det finns inget vi utan ett dem. Det måste ju finnas en spegelyta mot vilka man kan projicera sig själv. Så om vi, inte vi jag då, men vi i det här exemplet då, är moderna, vi är toleranta, vi är demokratiska, vi är fredliga, ja då måste ju den andre vara raka motsatsen till det här. Och det är det som är liksom är ett, någonting ganska olyckligt med det här att konstruera den andre. Det är ju också faktiskt en del av bakgrunden till den svenska viljan till likhet. Man befärdar alltid att om det finns kategoriseringar, sociala identiteter, så kommer det nödvändigtvis leda till konflikt mellan dem så det bästa är att vi helt slätar över. Problemet med den approachen bara är att när man slätar över och menar att alla ska vara lika, då lika enligt vems norm av likhet? Och då, för att kunna vara med i den här likheten så måste man då bli på ett visst sätt och det går ju rakt emot det här med multikulturalism eller interkulturalitet. Samtidigt så finns det ju de som har sagt att multikulturalismen är död. Nu ska alla vara svenskar på ett visst sätt och så vidare. Så att, ja, det här är ju utmanande frågor.

MN: Det är det. Men om vi ska reflektera lite kring liksom läget i Sverige men också i världen. Vilken påverkan ser du just nu av liksom av corona? Påverkan på icke-vita grupper men också utifrån liksom arbetsmarknaden?

KS: Nu kommer vi till det här som vi kanske började det här samtalet med nödvändigheten av att analysera med vissa glasögon med hjälp av vissa sociala kategoriseringar som vi inte har använt. Vi vet att i länder som Kanada, USA, Brasilien där man också identifierat precis samma fenomen som Sverige att människor som inte är vita drabbas i mycket högre utsträckning av covid. Vad betyder det i så fall? Där har man ju kunnat konstatera att även där så är det ganska nytt men man tänker sig att det här har att göra med saker som att i USA att det är rasminoriteter, det är svarta, det är latinos, det är ursprungsinvånare som oftare har de här jobben i lågavlönade jobb, osäkra anställningar inom servicesektorn där du är så illa tvungen att gå ut och arbeta nära människor, att vara oskyddad och andra i kollektivtrafiken och som är mer trångbudda att det är de som då riskerar i högre utsträckning att drabbas av covid och man vet också att rent allmänhälsotillstånd så har minoriteter sämre hälsa. Det är mer övervikt, det är mer diabetes, det är mer högt blodtryck, alla de här sakerna som är riskfaktorer. Om man vill förstå det här ur jämlikhetssynpunkt så kan man inte bara säga jaha, de lever osunt och så blir de sjuka så det är lite deras eget fel utan människors hälsa, folkhälsa det är en fråga om egentligen förhållanden människor lever i. Så varför lever de här grupperna i sådana förhållanden som leder fram till att de hamnar i de här tillstånden som gör att de riskerar att drabbas mer av covid. Det är en jämlikhetsfråga. Men som sagt i Sverige så förstår vi ju inte det på det sättet eftersom svenskar som är rasifierade, och nu använder jag rasifierade som people of colour, POC, eller vad man ska säga, de ses ju aldrig som rättighetsbärare för de är inte svarta svenskar eller svenskar med bakgrund i Mellanöstern eller vad man nu vill kalla sådana grejer utan de är invandrare och en invandrare är en person som är under en pågående integrationsprocess som ska göra den då till en person som inte drabbas av de här sakerna så det är mycket upp till de här individerna att integreras, att lära sig svenska och allt vad det kan heta. Som sagt om man betraktas som invandrare så är man hela tiden invandrare i den här processen. Det finns inga färdiga invandrare. Jag förenklar det lite men du är ständigt med i den här processen och det är så det borde förstås medan om man hade haft en diskussion om svenskar på det här sättet som jag beskriver som ok här kommer svenskar som tillhör minoriteter, etniskt, hudfärg då faller det i en helt annan diskussion som rör jämlikhet omedelbart. Personen är inte liksom underkvalificerad för att ha rätten till en god hälsa.

MN: Jag tänker på att anledningen till att, eller du tänker att det är viktigare att benämna svarta svenskar, svenskar som tillhör minoriteter och så vidare kommer någonstans, eller tänker jag i alla

fall, ifrån att man som invandrare inte har i nuläget rättigheter fast man egentligen ska ha det. Alltså mänskliga rättigheter är ju universella de ska tillhöra alla oavsett om man är invandrare eller inte. Men det kommer, förstår ni hur jag menar, det blir någonstans att vi har en bild av att invandrare, att det är personer som inte bär på rättigheter.

KS: Jag tror helt enkelt att om man säger så här att: Ja, i USA där har svarta barn och latinobarn de går i skolor där det är sämre förutsättningar till lärande och de har lägre betyg och de går mycket lägre utsträckning i högskolor och så vidare så när vi hör det så reagerar vi instinktivt men det här är ju orättvist och det här är ju rasism. Men om man skulle säga så här att: Ja, i USA där går invandrare, där får invandrare lägre betyg och invandrares barn går i mindre utsträckning i högskolan och invandrare, det är en helt annan fråga. Då blir det så: Aha, men vad kan man göra då för att integrera dem här, vad kan de här invandrarna göra för att integrera sig? Jag kan i alla fall höra det här ganska omedelbart hur det liksom förmildrar hela omständigheten. Så precis samma fenomen kan beskrivas på de här olika sätten. Och jag tycker vi kan ju se det bara, ta en typisk svensk nyhetssändning, vi följer ju USA som att vi var en amerikansk delstat så det är lätt att göra den här jämförelsen. Så vi följer alla de här små händelserna inom amerikansk politik, till exempel som att det har varit primärval och då pratar man så här: Ja, nu har det varit primärval för demokraterna i delstaten New Hampshire men den är ju inte representativ för där bor det bara vita amerikanare i princip så vi väntar ju på för att höra från de andra delstaterna där det bor rasminoriteter och då kommer de rösta på det här och det här sättet. Intressant! Jag har aldrig hört att man i ett svenskt sammanhang diskuterar att ja men nu har vi fått tillbaka röstresultaten från, säg Danderyd, men där bor det bara vita personer, så vi väntar ju på att få höra röstresultat från platser där det bor människor som inte är vita. Jag är alldeles säker på att det finns ganska starka korrelationer i röstmönster i Sverige också kopplat till hudfärg. Men den verkligheten och de politiska implikationerna, vad beror det på i så fall? Varför röstar då svenska minoriteter kopplat till hudfärg på ett visst sätt och inte andra? Det skulle bli väldigt intressanta diskussioner i media om det.

MN: Definitivt.

KS: Men den diskussionen kvävs ju för att det existerar ju inte. På sin höjd kan man prata om utrikes födda men det är liksom tveksamt så att man stänger dörren för att förstå vissa verkligheter precis som vi har gjort i den här covid-krisen. Problemet med det här, det är ju att precis som i Vidga normen att vi kan inte tillgripa effektiva åtgärder för att rätta till problem. Så vi beställde ju till exempel en rapport från Uppsala universitet där vi ville göra en jämförelse mellan svenskar kopplat till hudfärg och hur det går för dem på arbetsmarknaden, Antisvart rasism och diskriminering i arbetslivet heter den, och då jämförde vi vita svenskar med svarta svenskar, afrosvenskar, och det är ju inte den enda gruppen som inte är vit i Sverige så att den här (ohörbart ord) känns nog igen men det är den gruppen som bryter mest kopplat till hudfärg. Vi tänkte om det finns skillnader så borde de synas där. Ett exempel, det här är bara en av de sakerna vi fann, det är att en svart person som är född i Sverige jämfört med en vit person som är född i Sverige och båda har treårig eftergymnasial utbildning så har vita personer i genomsnitt 33 procent högre lön och det beror på att vita svenskar när de har samma utbildningsbakgrund som svarta svenskar, eller svarta svenskar löper högre risk att vara arbetslösa, de löper högre risk att befinna sig i jobb som de är överkvalificerade för, de löper större risk i att befinna sig i sektorer där det generellt sätt är lägre löner och de är mer sällan chefer. Så allt det här tillsammans ger den här alldeles enorma skillnaden. Men mera, eller kanske lika viktigt, det var att vi fann i den här studien att däremot var det knappt några skillnader alls mellan afrosvenskar som grupp beroende på om de var födda i Sverige eller utrikes födda, alltså i något land i Afrika söder om Sahara som vi gjorde den här jämförelsen. Det spelade ingen roll alls för hur det gick för de liksom graferna, hur bruttolönerna såg ut de följer varandra åt medan gapet var mot vita

svenskar och det betyder ju att migration, den här migrationshypotesen, att det är migration som gör att det går inte något vidare för människor i det här arbetslivet. Det stämmer ju inte eller i alla fall inte när det gäller afrosvenskar. Utan det är andra faktorer som hudfärg som verkar vara utslagsgivande. Men eftersom vi är, det här är ju alltså fascinerande, vi var den första sådana studien som har gjorts i Sverige där man använder data från SCB, involverar alla sex miljoner svenskar i arbetskraften och tittar på deras bruttolöner och jämför. Det har aldrig gjorts tidigare. Utan man har hela tiden ställt andra frågor, frågor som har med migration att göra och det är ju den samhällsdebatten som råder och då förstår man alla problem och alla skillnader och utfall som invandringsfrågor.

MN: Vi har ju till och med gått så långt att man pratar om liksom andra generationens invandrare och tredje och så vidare i Sverige.

KS: Ja, det kom ju en rapport nyligen som handlade om det fria skolvalet och ojämlikhet i skolan, och svenska skolan är ju ganska speciell jämfört internationellt sett kanske den mest avreglerade i världen men, och vilka effekter det har haft, för vår fråga var ju att i den här rapporten så fann man ju att det fanns stora ojämlikheter kopplat till hudfärg för svenska barn och hur det går för dem i skolan. Ja, men det beskrevs inte som att vita barn så, bruna barn så och svarta barn så. Det beskrevs som att barnens invandringsbakgrund spelar roll. Varför säger man invandringsbakgrund? Jo, därför att det här är ju barn och de är ju i ganska liten utsträckning utrikes födda. Det här är ju barn som är för det mesta födda i Sverige av föräldrar som är födda i Sverige. Istället för att bara prata om det här fenomenet som att: Ok, nu är Sverige ett multietniskt land och vi har liknande skiljelinjer kopplat till hudfärg och ojämlikhet som man har i andra delar av världen, om man så vill gå till liksom Nord- och Sydamerika där människor har levt sida vid sida med olika hudfärg i några hundra år eller om man vill gå till länder som Frankrike, Storbritannien där man har en något längre historia av det här än oss men vi pratar ändå sedan liksom 50-talet där och så vidare och man har samma ojämlikheter där precis som man har i Sverige nu. Varför inte bara prata om det i de termerna? Nej, då konstruerar vi de här barnen som invandrade på nytt genom att prata om deras invandringsbakgrund, det har ingenting med barnen att göra, då pratar vi om föräldrarna har invandrat eller någonting sådant. Det är väldigt olyckligt för att, ärligt talat, jag har ju tittat på det här och om personen har invandrat till Sverige från Tyskland, Holland, Storbritannien och liknande så går det inte sämre för dem på svenska arbetsmarknaden än för andra vita svenskar. Men om personer är invandrade från länder där det sannolikt är så att den som invandrat inte är vit, ja, då borde det väl gå ungefär lika illa för dig på arbetsmarknaden som det går för andra personer som inte är vita i Sverige. Ungefär som att om man invandrat till Sverige och är en hbtq-person så ska man komma till Sverige då blir man behandlad ungefär som andra hbtq-personer eller om man har en funktionsnedsättning och kommer till Sverige så kommer man att få möta alla de utmaningar och utsatthet som följer med det. Varför skulle det här var annorlunda kopplat till hudfärg och när blir migrationsutmaningen mindre än själva utmaningen som följer med att du tillhör en viss, alltså en viss hudfärg eller så? Vi måste ju vara beredda att öppna dörren för att utforska de här sakerna och det finns ju en lag på att vi ska göra det när det gäller arbetslivet i alla fall eftersom man då utifrån diskrimineringslagstiftningen som arbetsgivare har en plikt att arbeta med aktiva åtgärder kopplat till alla sju diskrimineringsgrunder och diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet ska ju förstås som nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller andra liknande omständigheter och då behöver man titta på fenomenet hudfärg. Och det behövs knappast sägas att i våra storstadsregioner i alla fall så räknar man med, de som har tittat på det här, att ungefär 30 procent av befolkningen är inte vita, alltså befinner sig alltså utanför vithetsnormen och är därmed, löper ökad risk att drabbas av diskriminering kopplat till sin hudfärg. Så det här är ingen smal fråga heller att man kan liksom "men det här är så smalt" utan det borde

vara någonting som ligger ganska högt på dagordningen. Den här blindheten som finns i det privata, i det sociala, i det samhällsliga, den är väldigt stark i Sverige.

FV: Jag tänker, hur kommer det sig då att vissa länder är bättre på att mäta det här? Vi har pratat om att Sverige, här mäter vi inte diskriminering kopplat till hudfärg och ras egentligen men i andra länder som till exempel USA så har man kommit mycket längre i det arbetet. Varför är det mer ok?

KS: Det är ju också så att i Sverige, nu ska jag ge mig på lite psykologi här, jag tror att i Sverige anses det till och med som lite generöst att låtsas om hudfärg och liksom att man är en god människa mot rasifierade personer genom att låtsas om hudfärg. Och idén är att när hudfärg poängteras så skulle det liksom drabba personer som inte är vita. Jag brukar till exempel göra övningar med deltagarna där de får pröva på att fylla i den här typen av enkäter som inte är ovanliga i andra länder som USA eller Storbritannien där man liksom får berätta om hur man identifierar sig själv kopplat till ras eller hudfärg och då kan någon säga: Det här är ju hemskt! Och varför är det hemskt då? Jo, men det är ju hemskt för de personer som kan typ drabbas av diskriminering för sin hudfärg att de ska behöva påminnas om, liksom.

MN: Men det där är ju någonting, det blir ju väldigt, förlåt att jag skrattar, men det är lite skrattretande, alltså det är ju inte så att man glömmet bort det.

KS: Nej, det är inte så att man har glömt bort det men det finns någonting annat i den där psykologin också fast det är ju den att, att inte vara vit är nog dåligt. Så någonstans finns det ju den värderingen i det så det mest generösa man kan göra är att säga: Nej, men jag tänker inte ens på det. Jag ser dig som vem som helst annan eller som någon sa till mig ...

MN: Vi ser dig som vit.

KS: Ja, ungefär så eller som någon sa till mig om en person som den kände som var svart att: "Ja, den här personen för mig är hon svensk fast hon är mörkhyad". Och upplevde själv att det var något så här upplyst och generöst från dennes sida när det i själva verket, som jag sa till den personen, varför fast hon är, som du säger, mörkhyad? Varför är det den här motsättningen? Och att vara svensk i Sverige tror jag nog anses av många som vara någonting bra men hon tyckte att det fanns en motsättning liksom och det är någonting som sitter väldigt starkt och för att fortsätta på svaret till din fråga då: Varför finns det här i andra länder? Jo, det är enkelt och det är för att det har föregåtts av en politisk kamp och den kampen har ju i huvudsak förts av människor som drabbas av rasism. Att de är de som kräver att få upp det på dagordningen. Vi är ju så otroligt liksom så att säga okunniga i Sverige så vi tänker oss att de här sakerna finns som någon form av förtryck mot minoritetsgrupper och det är klart att man kan kartlägga hudfärg och sådant för syftet att kontrollera befolkningen och göra saker men det är ju inte så det fungerar i dag. Det är ju just för att minoritetsgrupper insisterar på detta som det finns i de här länderna. Jag vet ju att när det kommer till jämlikhetsdata, jag tror mig våga säga att några av de grupper som stödjer det starkast i Sverige, som driver det, att man ska kunna synliggöra med hjälp av statistik och olikheter det är ju till exempel RFSL, för de företräder grupper som är utsatta på olika sätt och de vill att det ska synliggöras. När det gäller jämställdhetspolitiken som jag sa så insisterar man på att ha statistik, att synliggöra och det där kommer ju inte från ingenstans, det kommer ju från en politisk kamp som har burit frukt och därför så finns det här med. Jag tror väl att som Sverige ser ut i dag den sammansättning man har i dag kommer sådana här frågor att aktualiseras på helt andra sätt och det kommer att komma helt andra typer av krav. Det kommer ju redan krav på Sverige från till exempel FN och andra sådana internationella organ som bevakar mänskliga rättigheter att Sverige måste börja följa upp de här sakerna. Hur ser det ut med tillgång till rättigheter, möjligheter och resurser i Sverige kopplat till exempelvis hudfärg? Ni måste ju kunna redovisa det och nu kommer det att komma sådana krav tror

jag mer och mer kanske inifrån eller på arbetsplatser som har varit väldigt homogent vita där man helt plötsligt då ändå måste konfronteras med en verklighet där det finns medarbetare som inte är vita och som har andra perspektiv på saker och kanske andra behov relaterat till det. Man kan inte längre låtsas. Och det är det som är svaret på din fråga varför det ser ut som det gör i USA. Det har varit en lång kamp, medborgarrättsrörelsen inte minst som har lett fram till det.

FV: Finns inte den kampen i Sverige?

KS: Ja, vad tycker ni, höll jag på att säga? Tycker ni er kunna se det? Ni vet att det är jag som är intervjuad (skratt, några ohörbara ord då alla tre pratar i munnen på varandra och skrattar).

MN: Jo, det är klart att det finns ju gräsrötter även i Sverige men vi har inte samma historia som USA, det kan jag inte se att vi har i Sverige. Håller du med?

KS: Ja, och jag skulle också hålla med dig då men jag tycker att antirasismen har varit stort i Sverige men det har ju varit en färgblind antirasism som insisterar på, alltså likhet. Vi ska vara samma, att vi inte ska se skillnad och nu så börjar någonting annat då komma upp. Tyvärr ska jag säga så upplevs det fortfarande kanske som ganska konfrontativt att vilja prata om hudfärg och effekterna av det i Sverige. Vi har ju som land tagit bort begreppet ras från vår svenska lagstiftning även om den fortfarande gäller i många avseenden eftersom vi har ratificerat internationella konventioner som handlar just om hur man ska liksom garantera rättigheter oavsett ras och så vidare. Det har vi tagit bort ur vår lagstiftning och idén bakom det var att som man säger att det finns bara en mänsklig ras och det riskerar att legitimera de som har andra idéer om vi behåller det här begreppet i vår lagstiftning. Samtidigt är det ju så här att ok vi har ett land som är starkt emot idén om vetenskaplig rasism, varför insisterar man då på att hänga fast vid en förståelse av begreppet ras som att det bara är biologiskt? Det borde ju de flesta förstå ändå att när det här används så flitigt i liberala demokratier runt om i världen så kanske det har en annan mening. Och det är ju den här som man säger socialt konstruktivistiska meningen, idén om att även om ras inte är biologisk, det var bara en kort stund som det var biologiskt, det här ordet funnits länge, va, så är det så att vi fortfarande när vi betraktar människor kategoriserar dem och placerar dem i olika grupper i våra medvetanden, kopplat till lite så här till olika geografisk ursprung som sammanfaller starkt med idén om biologisk ras. Sedan så har vi olika sociala förväntningar på dem, på hur människor behandlas på olika sätt utifrån det och har olika möjlighetsstrukturer och det är det man pratar om när man pratar om fenomenet ras. Det är ungefär så man pratar ibland om när man pratar om jämställdhet. Det handlar ju inte om biologiskt kön utan det handlar om fenomenet genus, alltså de sociala konstruktionerna som vi människor associerar till kön. Om jag liksom antar, placerar er i kategorin kvinnor så kommer jag tänka kring er på andra sätt, tolka er på andra sätt och förhålla mig på andra sätt men också samhället i stort kommer att göra det. Det är det som är intressant och det gäller ju i lika stor utsträckning både kön och hudfärg. Och den analysen har vi liksom berövat oss i Sverige. Jag kan ju ta ett exempel bara på hur det här som ibland kallas rasifieringsprocessen genom vilken vi placerar människor i våra medvetanden i olika raser och behandlar dem därefter. Jag var en gång och föreläste för ett fackförbund, medlemmar, och då var vi på en scen och jag hade en sådan där klicker så jag kunde gå på scenen fram och tillbaka och prata, man får ju närvaro, och efteråt så kom det fram en som hade lyssnat och jag hade pratat om rasism då förstås och han sa att det här var verkligen intressant och verkligen spännande frågor och ja, ja, men samtidigt, det visade ju också att det här med fördomar, en del fördomar är också sanna, ja, ja ok, fortsatt. Jo, men när du rörde dig över scenen där jag kunde verkligen se, du hade liksom rytmen i hur jag rörde mig över scenen. Och alltså poängen är att jag hade kanske rytmen eller jag kanske inte hade rytmen men jag tror att han gick in där med idén om att svarta har rytmen och sedan såg han rytmen (fnitter) och jag är inte ens säker på att han hörde ett smack av vad jag sa, han kanske mest såg rytmen. Det här är ju en sådan

person som jag inte kanske skulle vilja liksom konfronteras med säg att jag är på en anställningsintervju och så sitter han där och lyssnar på mig men han ser bara rytmen. Risken finns ju just att om man ser andra människor genom de här filtren av förförståelse och idéer om hur de är att man också behandlar dem på olika sätt. Man måste vara beredd på att det kan var fallet och att vi alla gör det här, vad ska man säga, ser varandra genom de här filtren, de här tolkningarna och analysen, det drabbar människor på olika sätt. Ja, så det där kan ju vara ett exempel på hur det kan gå till och det får ju mig också att tänka på att när jag går in, det är ju inte bara rytmen, det är ju också att när du pratar om rasism och är svart så antas du på något sätt vara där och tala i någon slags egen sak eller vara där och vara någon slags aktivist eller vara där, är ni med, och vita människor har oftare fördel att kunna vara, liksom tala utifrån någon slags position av objektivitet, och ingen kan ju vara objektiv när det gäller olika sådana här sociala kategorier för vi tillhör ju alla någon kategori, alltså man är alltid någonting, och om man inte är svart så kanske man är brun eller man är kanske vit men det är också en position men så uppfattas det inte utan det är ofta minoritetspositionen som uppfattas var en position av något slag och som värderas utifrån det liksom. Ja, men det är klart du säger så här men (skratt) så det är de här utmaningarna, va.

MN: Jag måste bara fråga: Vad svarade du honom?

KS: Veta fan Mona, jag bara "mhm". Ibland så måste man bara, du vet. Och så finns det det här, att vad gjorde jag i det här samtalet till att börja med. Jag borde ha sett den här komma, jag borde ha sett den här komma. Alltså det finns sådana här, vi lär ju oss vissa så här tecken, det kommer inte att gå bra (skratt). Det här kommer inte sluta bra men jag bara: Nja, berätta, vad sa du fördomar? (skratt). Berätta, alltså jag kände bara, nej jag bjuder på den. Jag borde vetat bättre.

MN: Ibland vet man ju inte heller hur man ska reagera. Så här: Ska man skratta? Ska man gråta? Ska man bli arg? Hur, vad är ett, eller så här, bra sätt att reagera på något sådant.

KS: Ja.

MN: Det är dags att runda av. Men jag har en fråga som lite knyter ihop säcken för att återknyta till corona och liksom den samtid som vi lever i just nu. Det handlar lite om så här: Människor blir ju också, nu i krisen, olika utsatta på flera kategorier. Man kan ju känna sig otrygg mer eller mindre otrygg eller trygg i sin anställning eller på sitt arbete, osäkerheten kring jobben och anställningen och så där och det är ju någonting som är strukturellt och det visar ju också den här rapporten som ni har tagit fram Antisvart rasism kopplat till arbetsmarknaden. Det här ställs ju till sin spets nu när, vilka är det som blir av med jobben? Vilka är det som har de här otrygga anställningarna och som sätts i ännu en otryggare, eller mer otrygg situation?

KS: Ja, det är det som är grejen med de här sociala identiteterna att samhällen verkar fungera på så sätt att personer som tillhör då exkluderade minoriteter inte är med alla gånger där beslut fattas och då blir kanske deras behov förbisedda gång, på gång, på gång, på gång, på gång och det gör att man relaterar till olika samhällsfenomen, alltid befinner sig, eller ofta då befinner sig, i lokaliseringar som är mer utsatta. Så att om vi har, Sverige är ju ett land som blir mer och mer ojämlikt visar det sig enligt de ganska samfälliga liksom studier när det kommer till inkomster och så vidare och som Anders Neergaard, en forskare i Lund, visat i en rapport som handlar om vad han kallar rasifieringen av det svenska klassamhället så sammanfaller den här ökade ojämlikheten också med en ojämlikhet kopplad till hudfärg vilket kanske är en av anledningarna till att vi i det här landet ändå har varit ganska tillåtande mot den. Det drabbar en grupp som redan tidigare är underordnad och då visar det sig då att kopplat till hudfärg så hamnar man oftare i osäkra anställningar, man hamnar oftare i låglönesektorer, man hamnar oftare i jobb där din hälsa kan påverkas negativt och så vidare. Det här sammanfaller med andra beslut som fattas som kan ha haft att göra med till exempel

arbetskraftsinvandring, vilka typer av jobb öppnar upp sig och vilka personer, vilka kroppar är det som hamnar i dem. Och det sammanfaller med lagstiftning, flexibilitet och så vidare och så råkar det bara bli så att det gång, på gång, på gång, på gång är vissa som drabbas. Det här ackumuleras ju och liksom bygger på meningen av hudfärg hela, hela tiden tills det blir så väldigt tydligt vilka skillnader vi lever i. Och det här reproducerar sig också och därför är det viktigt att tänka i termer av hudfärg till invandring, alltså om alla människor som ser ut som dig som finns i dina nätverk du lever i, den så att säga segregerat geografiskt men också socialt. I de här nätverket kommer ju möjligheter och liknande att distribueras och då har man ju inga vägar in till andra typer av roller i samhället. Det har inget att göra med din talang eller ambitionsnivå och så vidare och, ja, jag brer på här men det är väl det som vi ser här nu också i spåren av coronakrisen och det är lite synd bara för att liksom där det här samtalet börjar och där det slutar att vi inte är beredda att vara redo att titta på den med de här glasögonen av den anledningen att vi vill kunna komma med lösningar på utmaningar. Men som sagt, det är en process.

FV: Jag har en sista fråga, trots att vi hade en sista fråga (skratt). Finns det några positiva konsekvenser eller effekter av den debatten som har startat nu kring icke-vita och, alltså i följden av corona, eller i kölvattnet av corona?

KS: Jo, jag tror att det är öppnat för ett samtal faktiskt och det är bra även om det samtalet tycker jag kanske förs framför allt på sociala medier och i vissa sammanhang fortfarande i de här officiella medierna när människor bjuds dit, som är rasifierade i alla fall, och får representera alltså så står det redan liksom i bylinen under "Utrikes födda drabbas hårdare". Alltså det är redan konstruerat som en utrikes (ohörbart ord) så får man börja prata och det är lite synd liksom att de inte är öppna för att beskriva det här på något annat sätt.

FV: Tack så jätte, jättemycket Kitimbwa. Det har varit ett otroligt intressant och spännande samtal. Jag tänker att alla behöver sitta i ett liksom one-and-one med dig och bara få all din kunskap och alla dina erfarenheter och allt, ja, som du har gett oss i dag. Så vi är jättetacksamma för att du har varit med oss här på Vidga normen-podden i dag och delat med dig av allt.

KS: Jag är så glad att fått ha vara på Vidga normen-podden. Tack så mycket!

MUSIK

FV: Vad tänker du om det här avsnittet då, Mona?

MN: Jag tänker att det var jätteintressant samtal. Jag har själv fått, alltså så här, jag har lärt mig saker under tiden som vi har pratat. Även om liksom samtalet blev, tog väldigt många olika ämnen så är de någon gång, eller tänker jag någonstans en förutsättning för att prata om corona och arbetsmarknaden, icke-vita.

FV: Jag håller med. Vi hade ju tänkt det här som ett specialavsnitt om corona och covid-19 men jag tänker att det här är grunden för hur vi ska prata vidare i den här podden om de olika ämnen vi tar upp och Kitimbwa pratade ju också om corona och dess påverkan på icke-vita grupper kopplat till arbetsmarknaden. Så att jag tänker att det här är ett jättebra avsnitt som vi bygger vidare på framöver.

MN: Ja, så att i nästa avsnitt kommer vi att prata om språk och vikten av språk så vi har ju lite mjukstartat redan i dag.

FV: Det stämmer. Och då är det dags för Grej of the day.

MUSIK

FV: I dag vill vi tipsa om en SOU-rapport som heter Hälsa, vård och strukturell diskriminering som är gjord 2006, nummer 78. Den handlar om hur minoriteter missgynnas i vården och egentligen tar upp väldigt mycket av det som vi har pratat om i dag.

MN: Det var det för det här avsnittet.

FV: Det var det. Tack så jättemycket Mona för i dag.

MN: Tack själv.

FV: Så hörs vi nästa gång.

MUSIK

Du har lyssnat på Vidga normen-podden, en podd där du får följa med mig Fatema Vanat och Mona Nechma genom en resa där vi öppnar upp för kunskap, funderingar och kanske väcker lite känslor för att utmana och vidga normen kopplat till hudfärg. Det är Länsstyrelsen i Stockholm och Europeiska socialfonden som står bakom podden.

MUSIK